

Moji spomini na prof. Štirna

My memories of prof. Štirn

Mihael Jožef Toman

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Večna pot 111,
SI-1000 Ljubljana, SlovenijaKorrespondenca: MihaelJozef.Toman@bf.uni-lj.si

Zaslужni profesor dr. Jože Štirn, v 70 letih moj profesor biologije morja, je odplul na svoje zadnje potovanje. Moja zgodba povezana z njim je zelo osebna, pa tudi profesorska in akademska. V moje življenje je vstopil pred natanko 50 leti, leta 1971 v Strunjanu, kjer sem kot gimnazijec in zmagovalc na biološkem tekmovanju dobil teden dni nagradnega bivanja in spoznavanja z življenjem v morju. Za Gorenjca je bil to moj prvi stik z morjem in življenjem v njem. Prof. Štirn mi je deloval kot prijazen morski volk, s čepico na glavi, s čudnimi kovinskimi flašami ob sebi, oblečen v čudno črno obleko in masko na glavi. Prijaznost in neposrednost profesorja sta premagala vse moje strahove. Moji prvi koraki v morski svet so bili njegovo delo. In kasneje tudi v svet celinskih voda. Nikoli nisem pozabil mikroskopov in lup v Strunjanski vili na obali, kjer so danes apartmaji, lesenih lop ob obali, kjer so hranili akvalunge in kjer je upokojeni prof. Valentinčič delal poskuse z morskimi zvezdami in profesor Štirn je bil pogosto z njim. Tam sem spoznal Andreja Avguština, strastnega potapljača, ki je bil povezan z morskimi biološkimi postajo od vsega začetka. Imel je podjetje za proizvodnjo različnih plastičnih izdelkov, med njimi so bile številne posodice za shranjevanje bioloških vzorcev in še danes jih imam nekaj s fiksiranimi morskimi organizmi. Močno sva se sprijateljila in bil je moj mecen v pravem pomenu besede vse do svoje smrti. Z njegovo finančno podporo sem lahko študiral, takšni časi so zagotovo minili. Profesor Štirn pa je postal moj neformalni mentor, ki me je spremljal v času študija in tudi kasneje, ko sem

že sam postal profesor te ljubljanske univerze in mojega Oddelka za biologijo.

Še kot gimnazijec sem se v Strunjanu spoznaval z vzorci morskega dna in zame z neznanimi organizmi. Mišo, kot so ga klicali le prijatelji, je znal v mladih poglobiti ljubezen do biologije, narave, morja in življenja nasploh. Še preden je minilo prvo poletje najinega druženja sva vzljubila eden drugega in več kot le poznanstvo je trajalo do konca. Kako osebno je bilo najino druženje pove tudi dejstvo, da me je vedno klical Metuljček in bil je eden tistih, ki mi je ta vzdevek tudi prilepil. Metulji so bili moja prva biološka ljubezen. Veliko kasneje sem ga sam upal poklicati Mišo.

Redno sva se srečevala na fakulteti, poslušal sem njegova predavanja o morski biologiji, navduševal je s pripovedovanjem zgodb s svojih ekspedicij po svetu. Vedno nam je govoril, da se ne smemo zapirati v ozke meje svojega okolja, pojdite v svet je dejal, raziskujte naravo in ljudi. Zato je bil zame tudi eden prvih glasnikov varstva okolja, ko to še ni bilo modno. Vizionarsko je začutil neumnosti, kot je dejal, ki jih vsak dan znova in vsak dan intenzivneje počnemo ljudje, v želji, da bi naravo nadvladali, jo pokorili in izkoriščali. Naravo in okolje je razumel kot povezano celoto, zato ni nerazumljivo, da se je z enako močno vnemo loteval onesnaževanj morij, kopnega in jezer. Veliko časa je preživel na Bledu in bil posebej zavzet za reševanje Blejskega jezera. Kritično je pisal o sanaciji, ki so jo vodili predvsem inženirci, se izjemno angažiral pri ohranitvi lehnjakotvornih helokrenih izvirov Brje pri Bledu, ki jim je grozila potopitev in druga

akumulacija na Savi za akumulacijo Moste. To je tudi bilo najino skupno zavzemanje za delček lepote pod Triglavom, ki sva jo čutila, jaz kot domorodec, on kot občasni prebivalec blejskega okoliša. Veliko sem se takrat naučil od njega, predvsem argumentirane strpnosti v pogovorih z drugače mislečimi. Tudi za nastopanje v javnosti me je navduševal. Nešteto krat je poudaril, da smo raziskovalci in univerzitetni profesorji dolžni, da izražamo svoja mnenja v družbi, da se ne zapiramo v svoje kabinete in raziskujemo samo zato, ker nas nekaj zanima in so naši rezultati v znanstvenih člankih dostopni omejenemu številu bralcev. In prav to je danes še kako pomembno, ko je ekologija postala varstvo okolja in varstvo okolja ekologija

in ko je stroka pogosto obrobna, necenjena, v ospredju pa so samooklicani ekologi brez meja. Ja, profesor Štirn je bil tudi pionir ozaveščanja o okoljskih problemih in njegovo sporočilo, da smo akademsko izobraženi naravoslovci prvi glas ljudstva proti pogoltnosti kapitala in onesnaževanja vseh vrst bo vedno aktualno.

In na koncu, dragi Mišo, tvoja izjemna srčnost in dobrotu sta za vedno ostali v meni, ko sem kot mlad raziskovalec na Kemijskem inštitutu ostal z mlado družino, nekaj mesečno hčerko tako rekoč na cesti v Ljubljani, si nam ponudil svoje stanovanje in preživeli smo najtežja leta. Dobrotu pa je tisto najvrednejše, ki vedno ostane za nekom, ki je odšel. Mišo, hvala ti za vse.